

נולדה: 19 ליוני 1910 - י"ב בתמוז תר"ע, נפטרה מיתת נשיקה בשיבה טובה בגיל 104: 26 לנובמבר 2013 - כ"ג כסלו תשע"ד

הספד שנשא על קברה נכדה אסף רוזנהיים

עד שהיא הגיעה אלי בדואר הצבאי עטופה בנייר בלבד, חיכיתי לחבילה הזו מסבתא כל שבוע.

לסבתא הלה היו כמה מילים בגרמנית שהיו רק שלה: *Liebling*-אהובי, *nochmal labriot*- לבריאות על עיטוש שני או שלישי ו *kvetch*-הבלים. שהייתה אומרת לי *Liebling*, הייתה מעבירה את ידה הכל כך קרה תמיד על לחיי ואומרת "ידיים קרות, לב חם".

אצל סבתא הלה, לא תמיד היה כיף, כבר הייתי נער ולעיתים העדפתי להיות עם החברים שלי. אבל בכל גיל, אפילו בבגרותי, השהייה אצלה הייתה מהזמנים הכי טובים שביליתי עם אבא שלי. לא אצל כל המשפחות השהייה אצל ההורים או אצל הסבים והסבתות מוציאה את המיטב שבהם, אבל שאבא ואני היינו אצל סבתא, היינו הכי קרובים.

במשך הרבה שנים אבא היה בנה היחיד ואחר כך אני נכדה היחיד. כזה בזבוז מכיוון שלסבתא הלה הייתה כל כך הרבה אהבה לתת. לכן כששירי וטלי הצטרפו עם רבקה, סבתא עשתה אותן נכדותיה כמו שסבתא ברטה, אימא של רבקה, עשתה אותי נכדה, באהבה גדולה וללא מעצורים. וכך היא אהבה את נינה ונינותיה, אביגיל, נעמי, זיו, סיון, עוז ועמליה. יום אחד כשבני הדודים יחלקו את סיפוריהם, אתם הגדולים, אביגיל, זיו ונעמי, תספרו לקטנים כמה כיף היה לרוץ במסדרונות ובחדר האוכל של אחוזת בית ואיך כולם ידעו שאתם הנינים של הלה רוזנהיים.

המביכים בספר, והיא רק חייכה ואמרה לי "שטויות, אתה כבר ילד גדול, רק בוא נשמור את זה בנינו".

סבתא ואבא הם האנשים הישרים ביותר שאני מכיר. אבל כשזה מגיע למיחוישים, כאבים או מחלות, שניהם הופכים להיות אומני ההסתרה, רק שהשני או השנייה לא ידעו שהם לא מרגישים טוב.

לסבתא הלה היה כשרון להחביא גור או דלעת מבושלים מתחת למאכלים שאני אוהב כך שעד שגיליתי אותם, כבר היה מאוחר מידי. היום כשאני מנסה את השיטה הזו על עוז ועמליה אני נכשל. אז או שסבתא היתה כשרונית הרבה יותר ממני בתחום החבאת הירקות הבריאים, או שהרבה יותר קשה לעבוד על עוז ועמליה. ובכל מקרה, היא השרישה בי את חיבתה ללחם פומפריניקל, מהסוג הדק הדחוס והקר.

לסבתא הלה הייתה את הגינה הכי קסומה שנכד צעיר יכול לדמיין, לא רק בגלל עצי הפרי שעדיין איני יודע את שמם, או השכנים הנפלאים שבאו לומר שלום כל פעם שהיא יצאה אל הגינה, אלא גם בגלל המחסן הטחוב שהיו בו כלי עבודה ומכונות כתיבה ישנות שהזכירו לי זמנים שעליהם לא ידעתי דבר.

סבתא הכינה ריבות שהזכירו לה את גרמניה, וקומפוט כזה של אוכמניות שרק מבוגרים אוהבים. שהייתה בצבא הייתה שולחת לי עוגות שאפתה עטופות בנייר עיתונים וחבל קשירה. כל הפלוגה שלי הכירה את החבילה הזו שנראתה אותו הדבר שבוע אחרי שבוע. ולמרות שהעוגה הייתה כה יבשה שאי אפשר היה לאכל אותה

כולם יודעים שסבתא הלה הייתה אישה אצילית שאהבה את משפחתה וחבריה אהבת נפש. אני רוצה לספר לכם עוד כמה דברים על סבתא הלה שאולי לא ידעתם.

סבתא הלה לימדה אותי לכבות אורות שיוצאים מהחדר, אבל לא פלורסנטים! כי עולה יותר להדליק אותם שוב מאשר להשאירם דולקים.

סבתא הלה שמרה כל פירור לחם שהתגלגל אל השולחן, ומידי בוקר גלגלה מעלה ברעש גדול את התריס הגדול במרפסת שלה שבקרית מוצקין שפנה דרומה, שם היכו לה הציפורים בקוצר רוח למנת הלחם היומית שלהן. אני עוד יכול לשמוע את הרעש שהתריס הותיר אחריו ולחוש את השמש שהכתה בנו.

סבתא הלה פידלה איתי על האופניים לספריה בקרית ביאליק כדי לשאול ספרים בזמן החופשה. כשגיליתי שהספר לא מתאים לגילי, הראיתי לה את החלקים

הפעמים היחידות ששמעתי את סבתא, שאף פעם לא הייתה קטנונית או מתחשכנת, מתלוננת על מישוהו שלא הביא כיבוד מספיק או שביטל ברגע האחרון. הברידג' עשה את סבתא שלי קצת תחרותית ויותר אנושית והיא המשיכה לשחק עד ימיה האחרונים. אני לא למדתי לשחק ברידג', אבל סבתא ואני הינו פרטנרים למשחק הרמיקוב, בו שיחקנו במשך שעות. היא לימדה אותי איך לשחק, ויותר חשוב- איך לנצח ולהפסיד.

באחד הסיפורים הכי טובים שלי על סבתא, סבתא לא הייתה בכלל. התקשרתי לסבתא מהטלפון אצל אבא לפני שבת, הייתי אולי בן 10. ניהלתי שיחה ארוכה ועניינית עם סבתא ולפני שעמדנו לומר שלום היא אמרה שנתראה בשבת הבאה. הזכרתי לה בפליאה שאנחנו לא נוסעים בשבת, והיא שאלה ממני. בשלב הזה שאלנו אחד את השנייה עם איזה סבתא הוא בדיוק מדבר ועם איזה נכד היא מדברת. ולמרות שזו הייתה סבתא של מישוהו אחר, זה אחד הזיכרונות הכי טובים שיש לי מסבתא שלי.

למרות שקצת קשה לדבר על זה, בתמונות של סבתא היא לא תמיד מחייכת, מה שקרה או לא קרה בנה אצלה כמה חומות מגן. לעומת זאת, בשנים האחרונות סבתא הפכה קצת ילדותית, ופתאום דברים קטנים הצחיקו אותה, והיא גם הפכה מאוד דעתנית, כפי שקומודו, המטפלת שלה, תעיד באהבה.

סבתא הייתה זמינה בטלפון שלה בכל יום ובכל שעה במשך השבוע, הרבה לפני שלכולנו היו טלפונים ניידים שבהם השאלה הראשונה היא "איפה אתה?" ורק פעם בשבוע, אם אינני טועה היה זה בימי רביעי, סבתא שיחקה ברידג' עם הקבוצה המתקדמת שלה ובאותן שעות ספורות היא לא ענתה לטלפון. אלו גם היו

לסבתא הלה תמיד הייתה סוכריה בכיס או בארנק.

סבתא אספה בולים במסירות, כאילו רשות הדואר והמפעל הציוני כולו תלוי ברכישת הבולים שלה.

למרות שסבתא הלה ניסתה שלא להתבלט, היה לה בושם 4711 Mäurer & Wirtz שתקף את כל מי שהתקרב אליה ללא בוששה.

לסבתא היו שתי אחיות, את אחת מהן, קלה, לצערי לא פגשתי. אבל את מאלה, שעל שמה קרויה ביתי עמליה, כולנו הכרנו היטב. סבתא הלה ומאלה היו כל כך שונות שלא יכולתי לדמיין איך הן גדלו באותו הבית. ורק כשהיו ביחד הייתי רואה את סבתא מתכעסת. כל כך רצתה שיהיו יותר דומות וקרובות. אבל דבר לא השפיעה על אהבתן הגדולה.

סבתא סיפרה סיפורים נפלאים על הימים שבהם הייתה נערה צעירה בגרמניה שלפני עליית הנאצים. על הבית הגדול והוריה וסביה הנפלאים. על השעון המסיבי בסלון שהיה צריך למתוח כל כמה ימים, על ימיה בסמינריון למורות, הקריירה שלה כגננת וכמה אהבה את אותם ילדים. ובעיקר דיברה בערגה רבה על משחקי הטניס, ועד היום כשאני מדמיין אותה בחצאית טניס לבנה קצרה מקפצת על המגרש אני יודע כמה מאושרת היא הייתה.

סבתא הייתה אישה שומרת מצוות שאהבה את אלוהים ורכשה לו כבוד גדול. אבל המודרנה לא חמקה ממנה ועטיפות הספרים העבים שלה בגרמנית גרמו לי להסמיק לא פעם גם כשהייתי כבר מבוגר.

בקצת יותר משנה איבדנו שתי סבתות, שתי אימהות לרבקה ולרבקה ואבא. נשים שנולדו בארצות שונות, ושבהחלטות שהמשפחות שלהן עוד לא ידעו שיקבעו את גורלן לנצח, קבעו את מסלול חייהן הכל כך שונה עד שנפגשו שוב כמחותנות. שתיהן הגיעו לגילאים המופלגים של 102 ו-103, או כמו שאבא שלי מתעקש להגיד שנתן ה-103 ו-104, לוגיקה שהוא כמוכן לא מפעיל כשזה מגיע לגילו הצעיר. אם רק נצליח לפצח את הסוד שלהן, אולי נזכה כולנו לשיבה טובה ואריכות ימים, מוקפים בבנים ובנות, נכדים, נכדות, נינים ונינות וחברים טובים. שאלתי גם את סבתא וגם את ברטה את מה שחשבתי שכל השאר התביישו לשאול - מה הסוד שלכן לאריכות ימים? אני לא יכול לספר לכם מה הן ענו, רק שהתשובות שלהן היו שונות וטרוויטליות ממה שציפיתי. כנראה שאין סוד אחד לחיים ארוכים ומלאים שכאלה. ואולי זה מה שהן ניסו ללמד אותנו, עלינו למצוא את דרכנו שלנו.

רבקה שהיו אצלה ואיתה ללא הרף, ובכך הראו לנו במעשים ולא רק במילים מה הוא כיבוד הורים, ובדרך גם מה מצופה מאתנו. היא שאבה הנאה גדולה משירי וטלי ואילן והמשפחות שלהם.

סבתא תמיד אמרה לנו לא לבוא לבקר, שהיא בסדר ושאנו נדאג לחיינו. זהו הדבר היחיד עליו אני מצטער שהקשבתי לה. קלישאות לעיתים הן נכונות: אני כל כך עצוב שהיא לא יכלה לראות את עוז ועמליה עוד פעם אחת.

למי שלא ביקר באחוזת בית, שבו סבתא בילתה את שנותיה האחרונות והמאושרות, אספר שישנו מסדרון ארוך שמצד אחד שלו הלונות הצופים מטה אל הבריכה. לעיתים קרובות שצעדנו מחדר האוכל לחדרה במסדרון הזה, סבתא הייתה אומרת לי שפעם הבאה היא אולי תבקש ממני להביא לה בגד ים. נדמה לי שהיא הייתה רצינית.

וקומודו הנפלאה שטיפלה בה במסירות אין קץ. מה אפשר לומר על אישה שהעתיקה את חייה לארץ זרה יגרה במשך שנים באותו החדר עם הסבתא הנפלאה שלי שהתעקשה להתקלח ללא עזרה גם בגילה המופלג וסירבה לאכול יותר מכמה נגיסות. אנו אסירי תודה על המסירות שלך. למרות השוני בינכן, הייתן חברות טובות.

שלוש תמונות אספתי היום, בראשונה, אשר צולמה בסנטרל פארק, אני תינוק בן פחות משנה והיא מחזיקה אותי ברצינות ואהבה רבה אך ללא שמץ של חיוך. בשנייה היא ואני נמצאים על הטיילת בהמבורג ואני מלקק גלידה. בתמונה הזו סבתא קורנת וחיוך מפציע ממנה. במשך שנים הייתה זו התמונה האהובה עליי, עד הקיץ שעבר בו היא פגשה את עוז ועמליה. ברגע של חסד כולם שיתפו פעולה, ועוז ועמליה בני החצי שנה נראים בתמונה מביטים בסבתא בחיוך מעורב בתהייה. וסבתא מצדה מחייכת ללא היסוס את החיוך המשוחרר ביותר שלה.

מי יודע איך זה להיות בן יותר ממאה שנים. כמה עוד ברור לך וכמה המציאות הופכת להיות מעין חלום. אבל סבתא הלה נהנתה משנותיה אלה מוקפת בחברים חדשים, שהמוות החליף לעיתים קרובות מידי ושיבש את הסדר במשחקי הברידג'. היא נהנתה מהקרבה לאבא

נוחי בשלום סבתא יקרה, אנו נמשיך לכבות אורות, אבל לא פלורסנטים, נרכב על אופניים, נאכיל את הציפורים ונחביא את הגזר והדלעת מתחת לתפוחי האדמה. נקרא ספרים שריח של רומנטיקה זולה נודף מהם 'נאסוף שברי זיכרונות במחסן כדי שילדינו יוכלו לחטט בהם יום אחד. נאסוף בולים, נאכל לחם פומפריניקל, נכין ריבות ונשלח חבילות לאהובינו. נאהב את אחיינו ואחיותינו בצורה פשוטה ומסובכת, ואת ילדינו ונכדינו ללא קץ. נבנה בתים שיראת אלוהים תשרה בהם ושיהיו משכן למשפחה שבהם כולנו נהיה הכי טובים שרק אפשר. טובים כמוך.

יום אחד סבתא שאלה אותי; "אסף, אתה יודע מה זו אהבה? אהבה היא כשאתה אוהב מישהו יותר מאשר את חייך שלך". זו הייתה הפעם היחידה שהיא העלתה נושא שיחה בצורה כל כך ברורה ואסרטיבית, היא רצתה לומר לי משהוא חשוב. רק כשנולדו עמליה ועוז הבנתי אותה.

